

Depression / S. J. Blatt // *American Psychologist*. – 1995. – № 12. – Vol. 49.

4. Burns D. D. A perfectionist s script for self-defeat / D. D. Burns // *Psychology Today*. – 1987. – November. – P. 34–52.

5. Hamachek, D. (1978), «Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism», *Psychology*, vol.15, pp. 27–33.

6. Hewitt P. Perfectionism in the Self and Social context: conceptualization, assesment and association with psychopathology / P. Hewitt, G. Flett // *J. Person. Social Psychology*. – 1991. – V. 60. – № 3. – P. 456–470.

Наталія ЛИПОВСЬКА,

доктор наук з державного управління,
професор кафедри управління та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗБЕРЕЖЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вісімнадцять місяців здобувачі освіти намагаються навчатися в умовах війни. Вісімнадцять місяців викладачі навчають в умовах війни. Це обумовлює важливий пріоритет для закладів освіти – зберегти психологічну стійкість студентів і викладачів. Безумовно, держава намагається підтримати учасників освітнього процесу. Відповідно до Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24.02.2022 «Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України», введеного в дію Указом Президента України від 24.02.2022 № 70/202 [1] Міністерство освіти і науки України разом із закладами освіти мають створити умови для «медичної, психологічної, педагогічної реабілітації та соціальної реінтеграції дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів» [1]. Безумовно, неможливо порівняти безпекові умови в Херсоні, Харкові, Дніпрі та Івано-Франківську, тому Міністерство освіти та науки розробило 4 моделі отримання освіти в умовах воєнного стану залежно від місця знаходження учасників освітнього процесу – чи на території, віддаленій від бойових дій, у зоні бойових дій або на тимчасово окупованих територіях, за межами України – очне навчання, дистанційне навчання, змішана форма навчання.

Але набутий нами досвід свідчить, що де б ми не знаходились, нас всіх торкнулась війна. Через загрози життю і здоров'ю учасники освітнього процесу можуть знаходитись у стані депривації, фрустрації, стресу чи посттравматичного стресового розладу. Варто зауважити, що переважна більшість педагогів і науково-педагогічних працівників продовжує надавати освітні послуги під час повітряної тривоги, ракетних та артобстрілів, в умовах блекауту тощо. Створення безпечного освітнього середовища за таких умов є важливим завданням сьогодення. Відповідно до абзацу десятого частини

третьої статті 26 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування) [2].

Необхідною умовою безпечного освітнього середовища постає формування здоров'я збережувальної компетентності та превенції посттравматичних станів у здобувачів та надавачів освіти. Цю діяльність реалізують не тільки понад 23 тис. педагогічних працівників психологічної служби у системі освіти України, які надають психологічну допомогу в режимі 24/7, а й зовнішні спеціалісти, яких залучає адміністрація закладів освіти для проведення індивідуальних консультацій та групових занять і тренінгів. Крім того, первинну психологічну допомогу можуть надавати і викладачі – для цього МОН запровадило відповідні освітні вебінари, зокрема в межах реалізації Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, яка стартувала влітку 2022 р. за підтримки першої леді України Олени Зеленської.

За цих обставин освітнє середовище є відкритою системою, яка знаходиться під впливом тих соціальних процесів та потрясінь, які відбуваються в інших сферах українського соціуму, отже знаходиться у стані перманентної турбулентності. Це може зруйнувати систему безпеки освітнього середовища та послабити його можливості щодо мінімізації впливу руйнівних психологічних тригерів.

У воєнний час в освітньому середовищі зростає кількість обмежень для особистісних проявів учасників освітнього процесу та висувуються певні вимоги [3]. Під час воєнного стану збільшується кількість чинників ризику психологічної безпеки освітнього середовища. Все це перешкоджає підтримці належного рівня розумової працездатності та збереженню здоров'я суб'єктів освітнього процесу.

Психотравмуючими ситуаціями в освітньому середовищі можуть бути окремі форми навчання, а також несприятливий психологічний клімат в освітніх колективах, прояви булінгу тощо. Проблема насильства в різних його проявах, в тому числі й зловживання, пов'язана з легітимізацією агресії в суспільстві, та зниження ризиків формування та прояву цих явищ, є національним завданням. Психологічна безпека освітнього середовища повинна бути забезпечена терміново. Забезпечення психологічної безпеки освітнього середовища і, як наслідок, захист і підтримка психічного здоров'я його учасників мають бути пріоритетними в розвитку режиму навчання.

1. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24.02.2022 «Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України», введеного в дію Указом Президента України від 24.02.2022 № 70/202. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0033525-22#n2UNESCO>.

2. School violence and bullying: global status report (PDF), vol. 9. Paris: UNESCO; 2017. p. 110–1.

3. Коцур Н., Товкун Л. (2023). Формування психологічної безпеки освітнього

середовища в умовах російсько-української війни. *Європейські гуманітарні студії: Держава і суспільство*, 1 (1), 56-73. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.1.04>.

Володимир МЕЛЬНИК,
аспірант кафедри управління та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КОМФОРТУ ОСОБИСТОСТІ

Емоційний інтелект – це конструкція, яка в останні десятиліття викликала величезний інтерес. Однією з основних областей дослідження був вплив, який він чинить на міжособистісні відносини, сприяючи оптимальному соціальному функціонуванню [1]. Існують дві основні моделі ЕІ: змішана модель [2] та модель здібностей, представлена в основному Майєром, Саловеєм та Карузо [4]. Змішана модель розглядає ЕІ як набір характеристик, пов'язаних із різними когнітивними навичками, стабільною особистістю, мотиваційними аспектами та соціально-емоційними компетенціями. З іншого боку, модель навичок фокусується на тому, як людина емоційно обробляє інформацію, та на навичках, пов'язаних з цією обробкою. У цій моделі передбачається, що емоції та інтелект пов'язані. Таким чином, з цієї точки зору ЕІ розуміється як:

1. здатність точно оцінювати, розуміти, сприймати та виражати емоції;
2. здатність, яка полегшує мислення за допомогою доступу до почуттів та їхньої генерації;
3. здатність, яка сприяє емоційному зростанню за допомогою регуляції емоцій [14]. Ця модель дозволяє вивчити роль, яку емоційні навички грають у соціальному функціонуванні.

Нещодавні дослідження показали позитивний зв'язок між емоційним інтелектом та соціальними навичками. Дослідження, проведені з точки зору моделі Майєра і Саловея [14], припускають, що особистість з високим балом з емоційного інтелекту вважається людиною, більш досвідченою у сприйнятті та розумінні емоцій інших людей і володіє кращими навичками регуляції, що підтримуватиме розвиток більш відповідних моделей поведінки з своїми однолітками [14]. Крім того, різні дослідження показали, що у людей з високим ЕІ менше симптомів депресії та тривоги, вище міжособистісне задоволення, вище самооцінка та частіше використовуються активні копінг-стратегії для вирішення своїх проблем.

З іншого боку, було виявлено, що недоліки навичок ЕІ торкаються людей у будь-якому контексті, особливо учнів у школі та за її межами. Ліау та